

1. Χάρτης με τις διαφορετικές παραλιακές πολεις.

ΣΤΡΥΜΗ μιά Θασίτικη ἀποικία

Κατά τήν ἔντονη ἀποικιστική μετακίνηση τῶν Ἑλλήνων στούς ἀρχαϊκούς χρόνους γιά ἐξεύρεση καὶ ἐκμετάλλευση νέων πλουτοπαραγωγικῶν περιοχῶν, ἡ Θάσος προσέλκυσε τούς Πάριους, πού, ὅπως ἀναφέρουν ἀρχαῖες πηγές, ἄρχισαν νά ἐγκαθίστανται στό νησί ἀπό τά τέλη τοῦ 8ου μέχρι τίς ἀρχές τοῦ 7ου αἰ. π.Χ.

Πλούσιο νησί σ' ἀμπέλια κυρίως, ξελεία, ἀλιεία ἀλλά καὶ σημαντικά κοιτάσματα χρυσοῦ, ἡ Θάσος ἦταν ἀναμφίβολα κι ἐνα «πέρασμα» πρός τήν ἀπέναντι εὐφορτιθρακιή χώρα, πού παρουσίαζε ἀκόμα μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον ἐκμεταλλεύσεως γεωργικῶν προϊόντων καὶ ὀρυκτοῦ πλούτου καὶ πού ἡδη προμήθευε δούλους κι ἀλογά σπους Ἑλλήνες. Γιά τούς πρώτους μετανάστες τῆς Θάσου, ὅπου — ὅπως ὁ ποιητής Ἀρχίλοχος χαρακτηριστικά ἀναφέρει — μαζεύτηκε ἡ δυστυχία ἀπό ὅλη τήν Ἑλλάδα (Πανελλήνων δίζυς ἐς Θάσον συνέδραμεν), ἦταν πολλές οἱ δυσκολίες τῆς σωστῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῆς ἀποικίας τους. Ὁ ἀγώνας ἐπιβιώσεως ἐπεκτάθηκε καὶ στ' ἀπέναντι παράλια τῆς Θράκης, ὅπου οἱ μετανάστες είχαν ν' ἀντιμετωπίσουν τούς μεγαλόσωμους γηγενεῖς Θράκες, πού ἀνήκαν στό φύλο τῶν Σαίων. "Υστερα ἀπό δύσκολες ἐπιχειρήσεις, κατάφεραν τελικά, στά μέσα περίπου τοῦ 7ου αἰ. π.Χ., οἱ Ἑλληνες ν' ἀπωθήσουν τούς αὐτόχθονες καὶ ταυτόχρονα νά ιδρύσουν μια σειρά ἀπό παραλιακές πόλεις: τή Γαληψό, τήν Οισύμη, τή Στρύμη, τή Σκαθάλα ἢ Νεάπολη, τό Δάτο καὶ τή Σκαπτή "Υλη (εἰκ. 1). "Ἐτσι, οἱ νέες αὐτές ἀποικίες μαζί μ' ἄλλες μεταγενέστερες ἀποτέλεσαν τήν Περαιά, τό γεφύρωμα, δηλαδή, τοῦ νησιού πρός τήν ἔνδοχώρα, καὶ ἦταν κάτω ἀπό τή σφαίρα ἐπιρροής τῆς μητροπόλεως Θάσου.

Λαδία Κρανιώτη

Ἐπιμελήτερια Ἀρχαιοτήτων

Στό ΝΔ τμήμα της παραλίας τού οπ-
μερινού νομού Ροδόπης και συγκε-
κριμένα μεταξύ Πόρτο-Λάγο και Μα-
ρώνιεσας (εικ. 2), κοντά στο άκρωτη-
ριο της Μολυβδίτης υπάρχουν πάνω
σε χαμηλή μικρή χερσόνησο οκτώρια
άρχιτεκτονικά μέλη ή στοιχού λεγόμε-
νους λιθοσωρούς τῶν χωραφών,
επιφανειακά στορκά αλλά και όρι-
σμένα διάρρα έρειπα κιταμών. Αυ-
τές οι ένδειξεις δύο γογούν σήμερα
στη σκέψη ότι πρόκειται για κάποιον
άρχαιο οικισμό, μιά μικρή αλλά καλά
όργανωμένη πόλη.

Τά μόνα όχραιοι λογικά δεδομένα γιά την περιοχή παρέχουν οι πειριορισμένες ανασκαφές έρευνες του ἀκαπτάντοντος καθηγητή της Γ. Μπαλάκη. Ο ίδιος, σάνα ανασκαφέας και μελετητής, δεν ὄμφατείλει ότι πρόκειται για την ἀνατολικότερη πόλη της Περαιάς, τη Στρύμη. Μαζί του συμφωνούν κι άλλοι μελετήτες, ιστορικοί κι ἀρχαιολόγοι, γι' αυτή την ταύτιση. «Η εύρεση, θώκας, κάποιας ἐπιγραφής ἀπό τὸν ἀρχαιολογικὸν χώρο τῆς Στρύμης, ὅπου οντς ἔναφερεται τὸ νομό τῆς πόλης ἡ κάτι σχετικό, θά τεκμηριώνει ὁδίσειστα αὐτή τὴν ταύτιση».

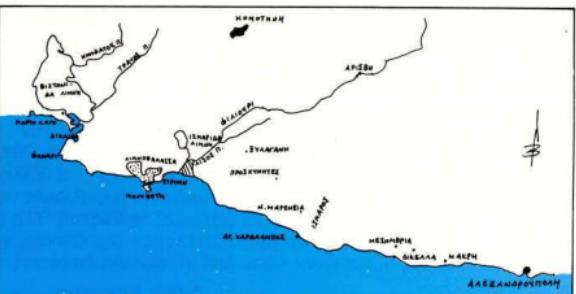
Η μαρτυρία τοῦ Ἡρόδου γιά τη θέση της ἀρχαίας Στρύμονος δεν συμπίπτει με τη σημερινή ταύτιση τῆς θασιτίκης ἀποκίας. Σχετικά ἀναφέρει (VII, 108-109) για τις πόλεις ἀπ' οὓς πέρασαν οἱ Πέρσες: «Παραπεμφθεῖτο δέ πορευόμενος ἐκ Δορισκού πρώτα μὲν τὰ Σαμοθρηκία τείχη, τὸν ἕσχατην πεπλόσιαν πρὸς ἑσπέρης πόλις, ἡ οὐνομά τεστὶ Μεσαμβρίη, ἔχειται δὲ ταύτης Θασίου πόλις Στρύμη, διὰ δὲ σφένων τοῦ μέσου Λίσος ποταμοῦ διαρρέει, δό τοι οὐκ ἀντέσχει τὸ υδάτινον παρέχων τῷ Ζέρεβῳ στρατῷ... Διαδέεται δὲ τοῦ Λίσου ποταμοῦ τὸ ρέειν τὸν ἀπεγραμμένον πόλιας ἐλληνίδας τάσσει παραπεμφθεῖτο, Μαρνίειν, Δικαιαίη, Αβδόρη, τάυτας τε δὴ παρεξῆς καὶ κατὰ ταύτας λίμνας οὐνομαστὰς τάσσεται, Μαρωνίεις μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμονος κειμενίδης λαμπρίδα, κατά δὲ Δικαιαίην Βιανονίδη...»

Δέν είναι, δημος, εύλογο ν' ἀναζητηθεί ἡ Στράτιος μακροχρόνια τῆς Μαρώνειας. Είναι λιγανή τῆς Θάσου, που στάθηκε αιτία μακροχρόνιων διενέξεων Θάσου και Μαρώνειας, και δέν θα πρέπει νά ποτεπεθεῖ κοντά στην Περιαί της Σαμοθράκης, που ἀρχίζει ἀμέωνας μετά τὴν Ἱσαρό· Ἐξαλλοῦ, η Ιαμαρίδια λίμνη, που ἀναφέρεται μεταξύ Μαρώνειας και Στρυμός, δέν μπορεῖ πάρα νά βρισκεται δυτικά τῆς Μαρώνειας και νά

ταυτίζεται μέ τη σπηλινή Ισμαρίδα (τουρκ. Ana Göl). Διορθώνοντας τα λάθος του Ήροδοτού, ο ποταμός Λίσσος, βρίσκεται δυτικά της Μαρωνίεως και είναι ο σημεινός Φιλούρι. Η χερσόνησος, όπου τα έρειπα της Στρύμης, ένωνται με την ύπαιλοπη, πρός ΒΑ, στεριά μ' ένα σχετικά στενό λαιμό (400 περίπου μέτρων), ένω πρός ΝΔ συνδέεται με τη Μολυβάτη ακρά μ' ένα λεπτό (πλάτους 75 μ. γιά τη ζωή της Στρύμης. Ίδιουμενή στα μέσα του θου αι. π.Χ., σχετικά σύντομα μετά την έγκατασταση τών Παριών στη Θάσο, έγινε έμποριο Θασίων, σα λιμάνι και σα πέρασμα στην καρπερή και πλούσια ένδοξωρα της Θράκης. Η γεωγραφική αλλά κι η μορφολογική της θέση εύνοούν τόν Εμπορικό καθώς και τόν στρατηγικό έλεγχο της Θρακικής χώρας άνατολικά.

Σχεδόν ἀμέσως μετά τὴν ίδρυση τῆς, ἡ Στρύμον ἔγινε μήλο τῆς ἐρίδας για τούς Θασίτες και τοὺς Μαρωνίτες. Πιθανότατα, σε κάποια ἀπό τὶς πολεμικὲς συγκρουσίες γιά χάρη τῆς, σκοτώθηκε ὁ «Γλαύκος, ἐπίκουρος ἀνήρ», φίλος τοῦ ποιητὴ Αρχιλόχου, καὶ τιμήθηκε μὲν κεντοτάφιο στὴν αγορὰ τῆς Θάσου.

Στούς Περιοικών πολέμους υπάρχουν οι γνωστές αναφορές του 'Ηρόδοτου'. Η πόλη δέν άναγραφεται όργητερα στους καταλόγους φόρων, που έπειτα αναφέται οι 'Αθηναίοι κατά την πρώτη Αθηναϊκή Συμμαχία. Αυτή η παραλειψη όφειλεται, μάλλον, στό θέτι ο φόρος της άποικας συμπεριφέρεται στό φόρο της μητροπόλεως Ήρασμον κι οχι, όπως μερικοί υπέθεσαν, διτί η πόλη καταστράφηκε σ' αυτό τό διάστημα μετρέθη το 361 π.Χ. Τη χρονιά αυτή, ήρθαν πάλι σε ορήγη οι Θασίτες με τούς Μαρωνίτες. Για μικρό διάστημα οι Μαρωνίτες επιτέλους κατέκλυσαν τη μικρή Στρύμονα για να ζητήσει ή Ήρασμος τη συμπαράσταση της 'Αθηναίας. Οι 'Αθηναίοι στέλνουν 'θοήθεια μ' επικεφαλής τών στρατηγών Τύμαχο. Οι Θασίτες έπανακτουν τη Στρύμον με τή σύμφωνη 'διαιτησία' των 'Αθηναίων. Τούλι λίγα, δώμα, χρόνια μπόρεσε η Στρύμον να μείνει μακριά από τη φαραρία του πολέμου, γιατί φάντησε περίποιο στο 353 π.Χ. ο Φίλιππος Β' στην περιοχή, που πιθανότατα βοήθησε

2. Χάρτης τής περιοχής.

3. Ο χαμηλός αμυνοδερμός δραχιονάς που ενώνει τη χερσονήσο με τη Μολυβωτή - από τη ΒΔ. σχθη του ακρωτηρίου (διαφ. Α 44).

θησες τους Μαρωνίτες δχι μόνο νά καταλάβουν άλλο και νά καταστρέψουν τη Στρύμη.

Έκει, δμως, πού οι ιστορικές πηγές άφήνουν κενά μ' άρκετά έρωπτματικά, έρχεται η άρχαιολογική έρευνα, έστω και περιορισμένη, νά δώσει μερικά χρήσιμα στοιχεία γιά τη ζωή και την άξιοδογή ρόγανση τής θασιτίκης άποικιάς.

Άλλοτε νησάκι, τό άκρωτηριο τής Μολυβωτής είναι σήμερε ένας άποτομός βράχος, 35 μ. ψηλότερα από τη θάλασσα άκαταλλόλης γιά κατοίκηση άλλα ένδεδειγμένους γιά κατασκευή πύργου - παραπτηρητίου, όπως μαρτυρούν τά ωυζαντίνα (ή μεσαιωνικά); έρεπται στό φλόγητρο σημείο (εἰκ. 5).

Χωρὶς έξαρματα και μόλις 10 μέτρα ψηλότερα από τήν έπιφάνεια τής θάλασσας ή χερσόνησος τής Στρύμης καλύπτει τού περίπου 600 στρέμματα. "Αν και ή έπιπεδη έπιφάνεια της συντείνεται στήν ίδρωση οικισμού, οι πρώτοι άποικοι από τη θάσο είχαν νά άντιμετωπίσουν, άνάμεσα στ' άλλα, τό θέμα τής όχυρωσης τής πόλης τους. Στις διάφορες άνασκαφικές φάσεις έχουν άποκαλυφθεί τέσσερα τμήματα τού άρχαιου περιθολου, πού είχε δύο σκέλη.

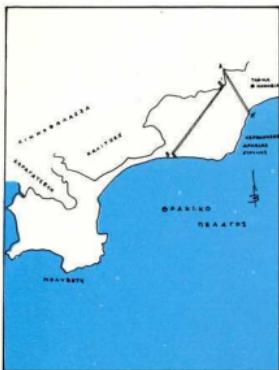
Στό λαιμό που ένωνει τή χερσόνησο μέτ τη στεριά πρός ΒΑ (εἰκ. 6: ΑΑ') κατασκευάστηκε τό πρώτο σκέλος μέτ κατεύθυνση από ΒΔ πρός ΝΑ, από τη λιμνοθάλασσα, δηλαδή, μέχρι τό θρακικό πέλαγος. Έχει συνολικό μήκος, άν και τό μεγαλύτερο μέρος

τού είναι καταστραμμένο, 200 περίπου μ. και πλάτος 2,00-2,20 μ. Στό Α. άκρο του, πού έφαγε ή θάλασσα άλλα και κατάστρεψαν οι Βούλγαροι στρατιωτικοί στή διάρκεια τού Α' Παγκόσμιου Πολέμου γιά την έγκατάσταση τού πυροβολείου τους, πρέπει νά χρησιμοποιήθηκαν άρχικά δόμοι από τιτανόλιθο, φερμένοι από τή γειτονική Μολυβωτή. Στην ίδια άκρη τού τείχους και σέ απόσταση 10 μ. περίπου από τό άνατολικό κράτηση τής χερσονήσου, υπάρχει ή ΒΔ. γανίδια τού τετράπλευρου πύργου, μέ μήκος πλευρών 3,20 μ. έκτος από τή βορεινή, πού είχε μήκος μάλλον 4,30 μ. Έξαντερικά παρουσιάζει τού ίσοδόμην σύστημα, δχι άπολυτα έφαρμοσμένο, άλλοτε από μεγάλους καλοδουλεμένους δόμους, άλλοτε από πλακαρές πέτρες. Περιποιημένη είναι και ή έξαντερική όψη τού «λιθολογήματος», πού ύποθετικά πρέπει νά είχε ύψος περίπου 1,00 μ. κι υπέτερα ν' άκολουθησε ή πλινθόκτιστη άνωδομή. Στή συνέχεια, μέ κατεύθυνση πρός τή λιμνοθάλασσα, τό τείχος άποκαλύπτεται νά είναι εύθυγραμμό στά διαστήματα πού ού σώζεται. Πιθανότατα, στήν έξαντερική όψη τού τείχους υπάρχαν τρεις σειρές δόμων, ώστε νά εύθυγραμμιστεί τό ύψος τους μέτ τήν άπιφάνεια τού λιθολογήματος τής έξαντερικής όψης, ένώ, σά γεμίσμα μεταξύ τών δύο ίμεων, θά έμεινε φυσικό χώμα. Τό τείχος συνεχίζεται σέ ύψος μέ πλινθόδομή. Μέ τήν άνασκαφή του άποκαλύφθηκαν διά-

φορες προσθήκες, ένας άγωγός, ίχνη ύπαρξεως - ίσως - κάποιας κλίμακας άλλα κανένα στοιχείο και γιά άλλους πύργους, πού πολύ φυσικό να υπήρχαν σ' όλο τό μήκος του.

Από τά διάφορα κινητά εύρήματα τής έπιχωσης σ' αύτό τό σκέλος τού περιβόλου άλλα και τόν τρόπο κατασκευής του, τά τελευταία ίχνη ζωῆς του φθάνουν μέχρι τά μέσα τού 4ου π.Χ., όποτε κι η καταστροφή τής Στρύμης από τούς Μαρωνίτες.

Τό άλλο σκέλος (εἰκ. 4: ΒΒ') τού όχυρωματικού περιβόλου έχει κατεύθυνση ΝΔ πρός ΒΑ, από τήν παραλία μέχρι τή λιμνοθάλασσα. Μέ μία μικρή στροφή πρός τη θάλασσα στό νότιο άκρο του, χωρίζει σχεδόν στή μέση τή μικρή χερσόνησος κι άπουντανει τό άνατολικό κομμάτι της, δησου κτιστήκει ή πόλη. Στην κατασκευή αύτού τού «κάθετου» σκέλους χρησιμοποιήθηκαν μεγάλων διαστάσεων δόμοι από τον τιτανόλιθο της Μολυβωτής, άπως και στήν άρχική φάση τού προγράμμενου σκέλους στό λαμπτή της χερσονήσου. Τό πλάτος κυμαίνεται περίπου στά 2,5 μέτρα. Έπειδή δέν έχει έντοπιστεί άκριβώς τό βορειότερο άκρο του, δέν είναι εύκολο νά υπολογιστεί και τό μήκος του. Και σ' αύτό τό τείχος «θυγαΐνει» πρός τήν έξαντερική του όψη ένας άγωγός, πού είχε έπενδυση από πλάκες σχιστόλιθου. Μ' αύτά τά δύο ίματα σκέλη ή άρχαια πόλη τής Στρύμης έξασφάλιζε άρκετά τά πρός Β.Ν και Δ οριά της, ένω τό άποτομο κόψιμο τής χερο-

4. Οι λιμνοθάλασσες.

νήσου πρός Α προφύλαγε τους κατοίκους από κάποια έπιθεση από τη θάλασσα.

Η άδιάκοπη σημειωνή καλλιέργεια της χερσονήσου και η χρησιμοποίηση σύγχρονων γεωργικών μηχανημάτων κατέστρεψαν πολλά έπιφανειακά άλλα και σε κάποιο βάθος έρειπα τών άρχαιων οικοδομημάτων.

Στό ψηλότερο σημείο της χερσονή-

σου, σχεδόν στο κέντρο της, διασώθηκε, σε σχετικά καλή κατάσταση, κι άνασκαφής ένα άρχαιο σπίτι, που έκτεινόταν πρός Ν. Η βορεινή πλευρά του έχει οικόπεδο μήκος 18,00 μ. και ή άντιστοιχη άνατολική 10,50 μ. Οι δύο αυτοί έξωτεροι τοίχοι, με πλάτος 0,60 μ., κτίστηκαν από τον τοπικό ψαμμόλιθο, ένων σ' έναν από τούς έξωτερους χρησιμοποιήθηκε και τιτανόλιθος. Ο βόρειος έξωτερικός τοίχος του σπιτιού αυτού βλέπει σ' έναν από τούς δρόμους της πόλης, που έχει κατεύθυνση από Α πρός Δ. Η θεμελίωση του σπιτιού και η κατασκευή του δρόμου χρονολογούνται γύρω στα τέλη του 5ου αι. π.Χ.

Στην περιορισμένη και ούσιαστικά άτελειωτη άνασκαφή σ' ένα σταυροδρόμι της άρχαιας πόλης, άποκαλύφθηκαν μερικά τα τέσσερα γωνιακά σπίτια, πού διασκαφέθησαν συμβατικά ίδια με «σπίτια του θησαυρού» τό ΝΑ., «του μαρμαροθετήματος» τό ΒΑ. και, τέλος, τό ΒΔ. «σπίτι του θωμού». Τό πλάτος τών δρόμων είναι περίπου 5,20-5,40 μ.

Στό «σπίτι του θησαυρού» άποκαλύφθηκε μόνο η ΝΔ. γωνία του (κατά 3,0-3,60 μ. στους δύο δρόμους) με λιθόστρωτο δάπεδο έσωτερικά. Κάτω από το δάπεδο του σπιτιού ύπηρ-

χε σ' άρκετό βάθος ένα φρεάτιο. Τά άγγεια, πού βρέθηκαν σ' αύτό τό τμήμα του σπιτιού, τό χρονολογούν πριν τά μέσα του 4ου αι. π.Χ. Τό σπιταντικότερο, δημια, χρονολογικό τεκμήριο και για την ίδια τή Στρύμη είναι ή απόκρυψη ένος «θησαυρού» άναμεσα στις πέτρες τού βόρειου τοίχου. Ο ιδιοκτήτης του σπιτιού, ίων στις τελευταίες καταστροφικές μέρες της Στρύμης (350 π.Χ.), έκρυψε έκει, σε μία χάλκινη πυξίδα, τίς οικονομίες του, πού ήταν 28 δαμπένια τετράδραχμα. Μαρωνιών πού σταμάτησαν νά κυκλοφορούν λιγονώριτα πάντο 350 π.Χ.

Άξιόλογο δείγμα της έπαρχιακής έφαρμογής τής ιπποδάμειας ρυμοτομίας στίς άρχες του 4ου αι. π.Χ. είναι και το «σπίτι του θωμού». Όνομάστηκε έτοι, γιατί άναμεσα στις κροκάλες, πού είναι στρωμένη ή αύλη του, βρέθηκε ή έπανω έπιφάνεια ένός θωμού, μέδια διαστάσεις 0,87x0,75 μ., από ψαμμόλιθο, πού προσφανώς άνηκε σε παλιότερη φάση του σπιτιού. Οι διαστάσεις του σπιτιού είναι 10,65x9,60 μ. Η είσοδος στό έσωτερικό γίνεται από τόν ΝΑ. τοίχο, πού θλέπει στό δρόμο. Οι έξωτεροι τοίχοι χαμηλά ήταν λιθόκτιστοι και ψηλότερα πλινθόκτιστοι. Οι έσωτεροι ήταν άποκλειστικά κατασκευασμένοι

5. Τό υπόλειμμα του θυζαντίνου (.) πυργου στο βράχο της Μολυβατής - από ΝΔ. (διαφ. Α 46).

άπο πλίνθους. Σύμφωνα με τά οριά της ύπαιθριας αυλής, θά πρέπει νά υπάρχουν τουλάχιστον τρείς, μάλλον έξινοι, στύλοι (έχει βρεθεί ή τετράγωνη βάση τού ένος), που στηρίζαν τις ορόφες τών τριών ή τεσσάρων στεγασμένων χώρων.

Οι άρχαιοι κάτοικοι της πόλης, που κυρίως ήταν άγροτες, άποθικευαν τά άπαριτητά δημητριακά τους σε ειδικές άποθηκες - κοιλότητες, λαξευμένες σε περιορισμένο βάθος στον πωρόλιθο τής χερσονήσου και πού «έκοψε» σε τομή ή θάλασσα στην νότια παραλία.

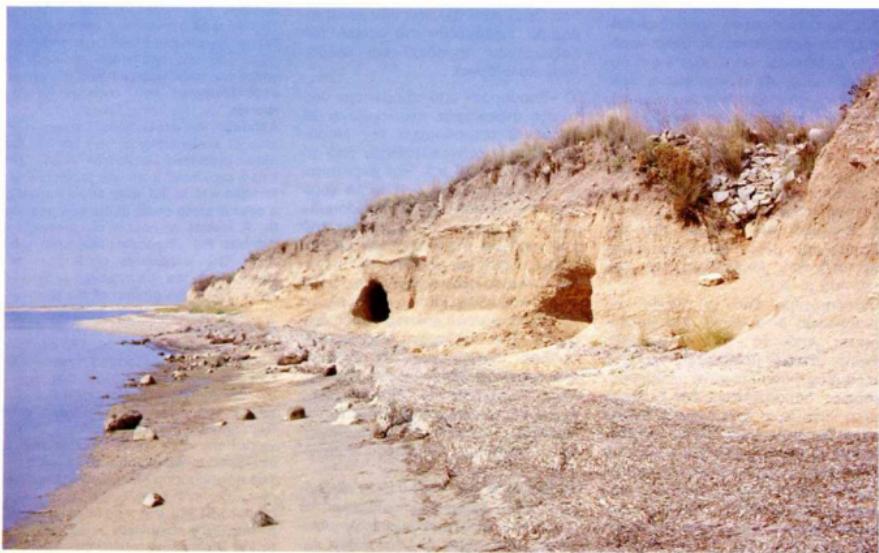
Μπορεί νά φανεί άξιοπερίεργο για τη μικρή έκταση τού οικισμού της έπαρχιας αυτής πόλης αλλά είναι γεγονός, ότι οι κάτοικοι της βρήκαν με πηγάδια τό καλό πόσιμο νερό στό υπέδαφος τής χερσονήσου και γιά την υδρευσή τους, λάξευαν έπιπονα σημαντικό ύπογειο δίκτυο από στραγγες, φρέατα και δεξαμενές. Οι στραγγες έχουν τομή τοξωτή, παρόμοια προς αυτή του έπαυλινειου όρυγματος τής Σάμου (540 ή 525 π.Χ. πιθανή χρονολογία) και τού ύδραγωγειου τής Όλυνθου, πού χρονολογείται στά τέλη τού 5ου π.Χ. αι. αλλά δεν έχει, δώμας, τό βαθύτερα λαξευμένο ρειθρό τών στοών τής Στρύμης. Τά δύο θαλασσοφαγμένα κά-

θετα στόμια, πού φαίνονται στή Ν. παραλία της χερσονήσου (εικ. 6) πιθανότατα άνηκαν σε μία τετράπλευρη στοά, που έχει μισοκαταστραφεί. Γιά νά βρίσκεται πολύ κάτω από τό δάπεδο «τού σπιτιού τού θησαυρού» ένα από τά δύο ανασκαμένα φρέατα, σημαίνει ότι ό αριθμός τών φρεατίων ήταν σαφώς μεγαλύτερος, ήν υπολογιστούν τά κομμάτια από πήλινα «περιστομαῖα» φρέάτων που έχουν βρεθεί στο χώρο, και ότι, γιά διάφορους λόγους, άρχοτεύτηκε κάποτε ένα μέρος τού δικτύου.

Ένα τόσο έπιπονα έργο κοινής ώφελειας, όπως παραπέται και ο μοναδικός ανασκαφέας τής Στρύμης καθηγητής κ. Μπακαλάκης, δεν είναι εύλογο νά κατασκευάστηκε μετά τήν ίδρυση τής Αθηναϊκής - Δηλιακής Συμμαχίας στα 478/477 π.Χ. Τόσο η πόλη αυτή της θασιτίκης Περαιας ούσα και η μητρόπολή της Θάσος μπαίνουν τότε στήν υποτελεία τής αθηναϊκής κυριαρχίας. Σ αυτά τά ταραγμένα χρονία ήταν δύσκολο νά έκπονηθεί ένα τόσο χρονοδόρο αλλά και δαπανηρό έργο, όταν μητρόπολη και αποικίες αντιμετωπίζαν οικονομικά και πολιτικά προβλήματα. Τό ύδραγωγειο τής Στρύμης πρέπει νά τοποθετηθεί χρονολογικά στά τέλη ίσως τού 5ου αι. π.Χ. ή - τό πολύ -

στις άρχες τοῦ 5ου αι., πρίν δηλαδή Η Περοική άπειλη γίνει πραγματικότητα γιά τόν Ελλαδικό χώρο.

Κάπου, όχι πολύ μακριά από τά τείχη τής πόλης, θά πρέπει νά βρισκόταν και τό νεκροταφείο τής. Είναι συνηθισμένο φαινόμενο οι νεκροί νά θαβούνται σε άκραια σημεία τών δικών τους κτημάτων. Οι αύγουροι οι άρχοτες τής περιοχής δηλώνουν, ότι όργωντας τής βρήκαν τάφους και δεξιά τού «κάβετου» σκέλους τού περιθόλου, δηλαδή μέσα στήν κατοικημένη περιοχή τής χερσονήσου. Κατά τήν ανασκαφική έρευνα, πού ξεκίνησε από ένα καλοδουλευένο όρατό δύγκωλθο έξω (ΒΑ) από τό βόρειο τείχος, άποκαλύψθηκε σε μικρό έξαρμα στό λαμπό τής χερσονήσου (εικ. 4) ομάδα από πέντε ταφικά μνημεία και τρεις πυρές-καύσεις νεκρών, πού άντικαν μάλλον στήν ίδια οικογένεια και έγιναν περίου στά μέσα τού 5ου αι. π.Χ. Μερικά από αυτά χρησιμεύσαν και σάν ταφικές τράπεζες γιά τά «περιστεπνά» κι άλλες νεκρικές προσφορές. Ένα από τά μνημεία παρουσιάζει τή χαρακτηριστική κατασκευή άπομικου μνήματος; πάνω σε παραλληλόγραμμα κρηπίδα είναι τό θωμόσημο στενόμακρο τμήμα, πού στην πάνω έπιφάνειά του τοποθετούνται άγγεια ή γλυπτά.

6. Στόμια από δύο στραγγες του ύδραγωγειου (διαφ. A 279).

7. Ερυθρόμορφος αμφορεας του ζωγράφου του Πηλέα (φωτ. α 2385).

Λιγοστές είναι οι άναφορές στις άρχαιες ιστορικές πηγές για τη Στρύμη. Λιγοστές, άλλα μέ τόσο μεράκι, και οι άνασκαφικές έρευνες, πού σταμάτησαν εδώ και είκοσιπεντέ περίπου χρόνια. Παρά την περιορισμένη άνασκαφική αποκαλύψωση της πόλης, τα άρχαιολογικά στοιχεία οδηγούν σέ αξέλογα συμπεράσματα.

Τά ακίνητα εύρηματα, πού σκιαγραφήθηκαν πιο πάνω, δηλαδή ο όχυρωματικός περιβόλος, μερικά σπίτια και τό ύπερευκό σύστημα, κινούν τό εντονού ενδιαφέρον κάθε άρχαιολόγου, ιδιαίτερα άνασκαφέα, γιατί η πωαδήποτε θα διασώζονται κι άλλα παρόμιοι ενδεικτικά έργα, ιδιωτικά ή δημόσια, παρά τη συνεχίζουνταν καλλιέργεια τῆς χεροπήνους και τίς άναποφεύκτες φθορές της.

Λόγος δέν έγινε για τά κινητά εύρηματα, πού έχουν άναλογη σπουδαιότητα με τ' ακίνητα της πόλης. Σκόπιμη θάτων μία καρπατική επιλογή που τεκμηρώνει πολύ άπλα τή συνεχή ζωή της Στρύμης, άπο την ίδρυσή της μέχρι τήν καταστροφή της από τούς Μαρωνίτες στά μέσα τού 4ου αι. π.Χ.

Σπουδαιότερα τά άγνεια τῆς άνασκαφής είναι αύτά, πού προέρχονται από τά ταφικά μνημεία. Έχουν άπτική προέλευση τόσο τά μελαμβανθή όσο και αύτά μέ έρυθρόμορφες παραστάσεις. Στή δεύτερη αύτη κατηγορία διακρίνονται άγνεια γνωστών ζωγράφων όπως: παναθηναϊκός αμφορέας του ζωγράφου του Βερόλινου (470 π.Χ.), έρυθρόμορφη πελική του ζωγράφου της Κενταυρομαχίας του Λούθρου (470-440 π.Χ.), έρυθρόμορφος αμφορέας με πάνω του ζωγράφου του Πηλέα (περίπου 440 π.Χ.) και παρόμοιος αμ-

φορέας τού ζωγράφου τού Κλεοφώντα (πριν τό 430 π.Χ.).

Σέ λαβές άδαφων δύπτυχμενων αμφορέων, πού οι περισσότερες είναι έπιφανειακά εύρήματα κι δχι άνασκαφική, υπάρχουν ένανθρακίστες έπιγραφές μέ διάφορα σύμβολα (τροχός, έντομα, στρειδί, σουσιά, δελφίνι, στάχυ, άγγεια, θαλάσσιος δράκοντας, ταυμητί σταφιλιού, άνθεμο, τόδο, γρύπας), άλλα και σφραγίσματα δαχτυλιδών (καθιστή γυναικά κρατά στά γόνατά της μικρή φερόμενη μορφή, σά ουμπλεγματική Αφροδίτης και «Ερωτα»). Σέ πολλές από αυτές τις λαβές άναφέρονται, έκτος από τό έθνικό «Θασίων», άρκετά θασίτικα ονόματα: Κλεοφών (,), Αμφικλείδης, Ισόδοκος, Αρχήνας.

Άπο θρακιώτικο πηλό άλλα μέ ιωνικά χαρακτηριστικά είναι τά πήλινα άντικείμενα της Στρύμης. Έκτος από τά έλαχιστα ειδώλια (όλα γυναικείων μορφών), βρέθηκαν πιάρια, λουστιοί (θαβεία ή πηγά), πάγουλοι (μπανιέρες καθιστές), άρχιτεκτονικά κομμάτια (όμιες και μέτωπα ήγειμενών κεραμίδων μέ χρώματα, λευκοτεκφαλές, άνθέμια και γραμμικά διακοσμητικά, πού έχουν σαφών χώτική - άλλα ίώνς και οαιμώπική - έπιδραση, άν δχι και προέλευση).

Μέ άναγλυφό διακόσμηση κατασκευαστήρων από πηλό και τά «περιστόμια» ή «ισθμία φρεάτων» (πηγάδοστηματα), πού άλλοτε, σάν χειλί πιθαριού, έφαρμοισαν στό στόμιο τού λαξευμένου πηγαδιού και άλλοτε ήταν κυλινδρικά.

Ό «θρασαρός» από τό άμμωνυμο απίτι της άνασκαφής περιλαμβάνει 28 άστημένα τετράδραχμα τής Μαρωνειας, πού χρονολογούνται από τό 410 έως τό 350 π.Χ. και χωρίζονται σέ δύο κατηγορίες — από τό 14 νομίσματα — άναλογα μέ το «παρόστημά τους: α) άριστερά, τό κεφαλή τού νεανικού και στεφανώμενου μέ κιοσό Διόνυσου και μπροστά στό μέτωπο, άναμένος στόν κιοσό, ύπαρχει μεγάλος κόρυμβος κιοσου και β) άλλο μέ χαλινάρια πού καλπάζει πρός άριστερά. Στά νομίσματα της πρώτης ήμαδος άναφέρονται τά άνομισμα τών άρχοντων Μεγακλέους, Κλεοπόλιος, Ήροφίλου και Αθηνών. Στή δεύτερης άντιστοιχα τά άνομισμα τού Πισιδέου, Ικεσίου, Απέλλεων, Χορηγού, Πολυνίκου, Εύπολιος και Ζήνωνος.

Τό αύτοντο δύοιπορικό στήν άξιόλογη Στρύμη, μέσα από τά ίδια της τά εύρηματα, άφηνε άκομα έρωπταματικά γιά τή δημόσια ζωή της πόλης καθώς και γιά τούς ναούς, τά ιερά της,

τά θήτη και τά έθιμα τών κατοίκων της.

Άπο τή μακρινή έποχή τών άνασκαφών ή περιοχή τής Στρύμης έξακολουθεί νά δηλώνει την παρουσία της μέ διάφορα «τυχαία» εύρηματα, πού προέρχονται από περισσούλογη ή παραδόσεις κατοίκων της περιοχής. Είναι τά μόνα, πρός το πάρον, πού ρίχνουν φως στις άγνωστες μέχρι τώρα πτυχές τής ζωής της.

Βιβλιογραφία

Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ, «Ανασκαφή Στρύμης, Θεσσαλονίκη 1967».

Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ, Πρανανακούκες Έρευνες στη Θράκη, Θεσσαλονίκη 1958.

Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ, «Αρχαιολογικές Έρευνες στη Θράκη (1959-1960), Θεσσαλονίκη 1961».

D. LAZARIDIS, Thasos and its Peraia, Athens 1971.
ΗΡΟΔΟΤΟΣ, VII, έκδ. Loeb 1963.

Strymni: A Thasian Colony

L. Kranioti

Thasos, the fertile and rich in gold deposits island of the north Aegean Sea was colonized by Parians in the archaic period (8th-7th century BC). By the mid-7th century emigrants from Thasos had founded a number of towns-colonies on the Macedonian and Thracian coast on the purpose to exploit there the products of the fertile inland and its gold deposits. Strymni, the eastern Thasian colony in Thrace, was a humble town located between the present Porto Lago and Maroneia. The low and small peninsula on which the town was built and the present cape Molyvotis were once independent islands.

Although the excavations, carried in the area of ancient Strymni are limited, they have produced important finds. This small, provincial town was protected by a fortified wall to the north and west and by a natural steep coast to the east and south. A cluster of houses on a crossroad exhibits the «hippodamian» town planning. The inhabitants of Strymni had undertaken the painstaking project to carve the porous ground of the peninsula in order to create a complete water supply system comparable to the Eupalineion aqueduct of Samos. The cemetery has not as yet been located, since the few funerary monuments found, that date in the 5th century BC, belong to the same family. The most important vases come from tombs, they are products of attic workshops and quite many can be attributed to well known artists.

The neighbouring Maronians started claiming Strymni even since its founding (about 650 BC) and they finally managed to destroy it completely — as an answer to the Strymnians resistance — with the help of Philip II in the mid-4th century BC.